

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים : חברי הכנסת
עודד פורר
אביגדור ליברמן
יבגני סובה
שרון ניר
יוליה מלינובסקי
חמד עמאר

פ/25/3130

הצעת חוק רישוי סוכני אונייה, התשפ"ג–2023

הגדרות

1. בחוק זה –

"הוועדה" – הוועדה המייעצת שהוקמה לפי הוראות סעיף 4 ;

"המנהל" – מנהל המכס ומס ערך מוסף ;

"הפנקס" – פנקס סוכני האונייה שינהל המנהל לפי סעיף 3 ;

"סוכן אונייה" – אדם שנתמנה על ידי בעל כלי שיט, מפעיל כלי שיט או חוכר כלי שיט, לשם קבלת שירות בשמם או לשם ביצוע פעולה מטעמם, והוא קיבל רישיון לפי חוק זה ;

"פעולת סוכן אונייה" – עשייה של סוכן אונייה במסגרת הסמכויות שהוקנו לו, או ההנחיות שניתנו לו על ידי בעל כלי שיט, מפעיל כלי שיט או חוכר של כלי שיט.

חובת רישוי

2.

(א) לא יעשה אדם פעולת סוכן אונייה דרך עיסוק, אלא אם כן הוא בעל רישיון בתוקף בהתאם להוראות חוק זה (בחוק זה – רישיון).

(ב) לא יפרסם אדם ברבים הודעה כי הוא סוכן אונייה, לא יציג עצמו כסוכן אונייה ולא ישתמש בכל תואר או כינוי העשויים ליצור רושם שהוא סוכן אונייה, אלא אם כן הוא בעל רישיון בתוקף.

- תנאים לקבלת רישיון
3. (א) יחיד שהגיש בקשה לרישיון ומתקיימים בו כל אלה זכאי לקבל רישיון מאת המנהל:
- (1) הוא תושב ישראל;
 - (2) גילו מעל 18 שנים;
 - (3) הוא בעל השכלה תיכונית;
 - (4) הוא עמד בהצלחה בקורס סוכני אונייה בלשכת הספנות הישראלית;
 - (5) הוא עמד בתנאים נוספים שקבע המנהל בהתייעצות עם הוועדה המייעצת, שפורסמו ברשומות, אם קבע.
- (ב) המנהל לא ייתן רישיון ליחיד שהורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לקבל רישיון.
- (ג) תאגיד שהגיש בקשה לרישיון ומתקיימים בו כל אלה זכאי לקבל רישיון מאת המנהל:
- (1) הוא חברה שהתאגדה בישראל לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999;
 - (2) הוא רשאי, במסגרת הפעולות או המטרות שנקבעו לו, לבצע פעולת סוכן אונייה;
 - (3) יש בו לפחות מנהל פעיל אחד או פקיד אחד, לפי העניין, שנתקיימו בו הדרישות האמורות בסעיף קטן (א)(4) ו-(5).
4. פנקס סוכני אונייה
- המנהל ינהל פנקס וירשום בו את סוכני האונייה שקיבלו רישיון; המנהל יקבע נהלים לעניין אופן הרישום.
5. תעודת סוכן אונייה
- מי שקיבל רישיון יקבל תעודה המעידה על כך שהוא סוכן אונייה.
6. תוקף הרישיון ואגרה שנתית
- (א) סוכן אונייה רשאי לבצע פעולת סוכן אונייה, מיום רישומו ועד יום 31 בדצמבר בכל שנה, ובלבד ששילם את אגרת הרישוי לאותה שנה לפי ההוראות שקבע שר האוצר לפי סעיף קטן (ב).

¹ ס"ח התשנ"ט, עמ' 189.

(ב) הרוצה לפעול כסוכן אונייה בכל שנה שלאחר השנה שבה קיבל רישיון, ישלם בחודש ינואר של אותה שנה אגרה שנתית שקבע שר האוצר; לא שילם את האגרה בחודש ינואר, לא יהיה רשאי לפעול כאמור כל עוד לא שילם כפל האגרה השנתית.

ועדה מייעצת 7. (א) המנהל ימנה ועדה מייעצת בת שבעה חברים ויקבע את דרכי עבודתה וסדרי דיוניה.

(ב) הוועדה תקבע את סדרי דיוניה ככל שהמנהל לא קבע אותם.

(ג) חברי הוועדה יהיו:

(1) נשיא לשכת הספנות הישראלית, והוא יהיה יושב הראש;

(2) המשנה למנהל או סגן המנהל שמינה המנהל;

(3) שלושה נציגים סוכני אונייה, שימנה נשיא לשכת הספנות הישראלית;

(4) היועץ המשפטי של לשכת הספנות הישראלית, שימנה על ידי נשיא לשכת הספנות הישראלית;

(5) עובד משרד התחבורה והבטיחות בדרכים שימנה המנהל הכללי של משרד התחבורה והבטיחות בדרכים.

תחולת חוק סוכני 8. על סוכן אונייה יחולו הוראות סעיפים 3(א), 11, 13, 14, 15, 20 לחוק סוכני המכס על סוכן אונייה המכס, התשכ"ה-1964², בשינויים המחויבים.

סייג לחבות אישית 9. על אף האמור בכל דין, סוכן אונייה לא יישא בכל חבות אישית בשל חובות, חיובי אגרות או תשלומי חובה לכל רשות לרבות ספקי שירות לפי צו פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים (שירותי נמל), התשי"ע-2010³, שנגבים מבעל, מפעיל או חוכר של כלי שיט אשר מינה אותו לביצוע פעולת סוכן אונייה.

עונשין 10. המפר הוראה מהוראות סעיף 2, דינו – מאסר שנה וקנס פי ארבעה מהסכום הקבוע בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, התשל"ז-1977⁴.

ביצוע ותקנות 11. שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו.

² ס"ח התשכ"ה, עמ' 16.

³ ק"ת התשי"ע, עמ' 1074.

⁴ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

דברי הסבר

הצעה זו באה על רקע הצורך להסדיר בחקיקה את רישוי סוכני האונייה בישראל. סוכן האונייה משמש כנציגם של בעלי אוניות או חוכריהן בנמל, וממלא במסגרת זו שורה של תפקידים. מעמדו של סוכן האונייה כשלוח של מפעילי האונייה, מטיל עליו אחריות רבה כלפי לקוחותיו. כמו כן, מגוון התפקידים אותם הוא ממלא מעמיד אותו בעמדת השפעה משמעותית על איכות תפקודם ויעילות פעולתם של שירותי הנמל.

חלק ניכר ממטלותיו של סוכן האונייה נוגע לפקידת האונייה את הנמל, פריקתה וטעינתה בתוך פרק זמן קצר ככל האפשר, הנפקת מסמכים שונים, ניהול מגעים עם פקידים רשמיים ועם רשויות הנמל וכיוצא בזה. בהקשר זה יש להדגיש כי תפקוד בלתי-מקצועי או רשלני מצד סוכן האונייה עלול להביא להשהיה מיותרת של האונייה בנמל, עקב אי השלמת פעולות הפריקה והטעינה ופעולות נוספות. להשהיה כזו מחיר גבוה מאד עבור מפעיל האונייה.

יתר על כן, התרשלות או חוסר מקצועיות מצד סוכן האונייה עלולים לגרום גם עיכובים במשלוח ובמועד הגעתם של מטענים, וכן, במקרים מסוימים, אף לאובדנם. בנסיבות כאלה עלול בעל המטען לשאת אף הוא בהפסדים כבדים. במקרים אחרים יהיה זה מפעיל האונייה העלול לשאת בתוצאות מעשיו של סוכן האונייה.

עובדה ידועה במסגרת הפרקטיקה של הסחר הימי היא כי ביצוע פעולות הפריקה והטעינה של אוניות בנמלים תלוי, במידה כמעט מוחלטת, בתפקודם של סוכני האוניות הפועלים באותו נמל. סוכן בלתי-מקצועי או רשלן עלול, כאמור, לגרום לעיכובים בפריקתה או טעינתה של אונייה מעבר לפרק הזמן הדרוש לכך באופן סביר. מכאן שליעילות הפריקה בנמל השפעה כוללת על רמת תפקוד הנמל ותועלת המופקת ממנו, כחלק מתשתית העגינה הלאומית, בפרק זמן נתון.

אין ספק כי האינטרס הציבורי מחייב שהתשתיות הציבוריות של הנמל, המשמשות למטרה הכלכלית של פריקה וטעינה של מטענים, המובלים בדרך היס, תנוצלה בדרך היעילה ביותר לתועלת הכלכלית של קידום הסחר הימי הבינלאומי של ישראל, ולפיכך, רמתם המקצועית של סוכני האוניות בישראל מהווה אינטרס כלכלי לאומי.

סוכן האונייה ממלא תפקיד אמון. הוא נהנה מאמון מפעילי האונייה, ציבור בעלי המטענים, רשויות הנמלים, רשויות המכס ורבים נוספים. חשיבות ביצוע תפקיד זה תוך שמירה על הנהלים המקובלים והמוכרים, מחזקת את אמון המשתתפים בסחר הבינלאומי. הסחר הימי הבינלאומי, המהווה את חלק הארי בסחר הבינלאומי של ישראל, הינו גורם כלכלי ראשון במעלה בכלכלה מתקדמת, ברם מורכבותו וטיבו המיוחד גוררים עימם סיכונים רבים ושונים לפועלים במסגרתו. ללא אמון זה בסוכני האוניות תיפגע הפעילות בתחום זה, בין אם מחמת הימנעות מעסקאות בינלאומיות כתוצאה מהסיכונים היתרים, ובין אם עקב האמרת העלות הכרוכה בעסקאות מסוג זה לשם צמצום של אותם סיכונים.

מתבקשת מכך המסקנה שקביעת כללים של התנהגות ראויה, אחראית וקפדנית, תוך שמירה על כללים אתיים מקובלים, יתרמו לצמצום הסיכונים הנ"ל, וכתוצאה מכך לעלויות עסקה נמוכות יותר בתחום הסחר הימי הבינלאומי. השמירה על רמת המקצועיות ואיכות השירות של מקצוע סוכן האונייה מחייבים הסדרת רישוי של הסוכנים תחת קורת גג לשכת הספנות הישראלית.

מעמדו המשפטי של סוכן האונייה אינו מוגדר במסגרת המשפט הישראלי וכיום אין בנמצא חובה או דרישה כלשהי לקיום תפקידו של הסוכן. מדובר בלקונה בולטת המאפשרת לכל אדם להכריז על עצמו ולהיות סוכן אונייה, על כל המורכבות הכרוכה בכך.

עיון בחוק של חובת רישוי סוכני האונייה צריך להיות תחת פיקוח ורגולציה של רשות המכס. מהלך זה חיוני להסדרת הרמה המקצועית ואיכות השירות של מקצוע סוכן האונייה בישראל, המייצג פורמלית ובלעדית חברות ספנות מכל העולם.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים וארבע ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת מכלוף מיקי זוהר (פ/3580; פ/975/25).

הצעת החוק זהה לפ/975/25 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ז' בניסן התשפ"ג (29.03.2023)